

Pole sztuki

Dobre sąsiedztwo. Sztuka zaangażowana.

Drodzy Nauczyciele!

Ochronę środowiska przyrodniczego można skutecznie realizować tylko w uwrażliwionym na przyrodę i przyrodniczo wyedukowanym społeczeństwie. Edukacja prośrodowiskowa musi łączyć w sobie wszystkie elementy związane z egzystencją człowieka na Ziemi. Sztuka jako forma edukacji ekologicznej spełnia wiele ról. Oddziaływanie przez sztukę stwarza możliwości dostarczania informacji na temat problemów środowiskowych i kształtowania postawy szacunku do przyrody.

Życzymy owocnej pracy na pograniczu sztuki i ekologii. Zachęcamy do podejmowania inicjatyw twórczych, wspierania “dobrego sąsiedztwa” i szerzenia świadomości na temat współzależności na Ziemi.

Adresat zajęć: uczniowie szkoły średniej

Rodzaj zajęć: zajęcia koła ekologicznego, plastycznego, lekcja języka biologii, przyrody, plastyki, sztuki

Cel ogólny: zapoznanie ze sztuką zaangażowaną, ukazanie różnorodności sztuki współczesnej, przedstawienie i wspieranie dobrych praktyk związanych z kształtowaniem relacji człowiek-natura

Cele szczegółowe:

- rozpoznawanie działań artystycznych zaangażowanych społecznie
- wprowadzenie terminu “dobre sąsiedztwo”
- podejmowanie tematów związanych z ekologią
- odkrywanie wspólnych celów ekologii, nauk przyrodniczych i sztuki współczesnej

Formy pracy: wykład, rozmowa, praca w grupie

Środki i materiały dydaktyczne: film „Schronienie” z cyklu „Pole sztuki” do pobrania na stronie: www.rzezba-oronsko.pl oraz film “Współistnienie” na kanale Centrum Rzeźby Polskiej w portalu YouTube

Słowa kluczowe: sztuka zaangażowana, aktywizm, ekologia, dobre sąsiedztwo, dzikie strefy, azyl dla zwierząt, ogród i sztuka

Czas trwania: 90 min.

Bibliografia:

– Dzikie życie w parkach miejskich - jak mu sprzyjać

<http://zzw.waw.pl/wp-content/uploads/2019/02/Dzikie-zycie.pdf>

– O spotkaniu człowieka z roślinami

"Patyki i badyle" Urszuli Zajączkowskiej

– Dobre praktyki dla miejskiej przyrody

<https://dzikainfrastruktura.psubraty.pl/>

– Nowe standardy koszenia

<https://www.youtube.com/watch?v=imWXvrhmTKg>

– Sztuka zaangażowana społecznie

<https://ninateka.pl/kolekcja/sztuka-wspolczesna/alfabet-artykul/ksw-sztuka-zaangazowana>

https://obymlodziej.ceo.org.pl/sites/obymlodziej.ceo.org.pl/files/przewodnik_po_sciezce_sztuka_zaanagazowania.pdf

<https://dzikiezycie.pl/archiwum/2004/sierpien-2004/sztuka-ekologiczna-eko-art>

Przebieg zajęć:

1. Otwarcie dyskusji na temat tego czym jest sztuka i jaka jest jej rola we współczesnym świecie. Czym zajmuje się sztuka współczesna?
2. Gra w skojarzenia. Każdy uczestnik i uczestniczka wypisują na wspólnej planszy skojarzenia ze słowami “schronienie” i “współistnienie”. Ważne, aby naprowadzić piszących na szukanie odległych skojarzeń. Nie wpisujemy synonimów. Aby pobudzić wyobraźnię można zadać pytanie o kontekst czasu, miejsca, funkcji z jakim wiążą się te słowa. Kto potrzebuje schronienia? Co, gdzie i kiedy może współistnieć?
3. Wspólne oglądanie filmu “Schronienie” i fragmentu filmu “Współistnienie”, w których artystka zaprasza do wspólnego działania na rzecz roślin i zwierząt.

Przykładowe pytania otwierające:

Czym zajmują się artyści w filmie? Gdzie obecnie możemy odnajdywać rozmaite przejawy sztuki? Czym sztuka współczesna różni się od dawnej? Jakie materiały wykorzystuje? Czy artysta powinien mieć “talent plastyczny”? Po co powstają akcje artystyczne? Kto może być odbiorcą sztuki? Jakie tematy porusza sztuka zaangażowana społecznie?

Wnioski ogólne:

Kiedyś sztuka miała swoje określone ramy. Powstawała na zamówienie lub w szale twórczym artysty. Prezentowała świat w sposób rzeczywisty, odzwierciedlała rzeczywistość albo opowiadała o niej w sposób metaforyczny. Ukazywała wrażenia autora i wzbudzała emocje, najczęściej zajmując się tym co piękne. Obecnie sztukę można znaleźć właściwie wszędzie - nie tylko w muzeach, ale i w parku, na ulicy, w tramwaju, w Internecie. Sztuka “zabiera głos” mówiąc o trudnych sytuacjach społecznych, staje się formą buntu i edukacji. Jest drogowskazem i barometrem życia publicznego. Artyści angażują się w kwestie problemów społecznych - tworzą dzieła, które wywołują refleksje na temat zmian klimatycznych ekologii, nierówności, dyskryminacji, warunków życia, polityki.

Warto podkreślić wagę współczesnego aktywizmu i łączenia sztuki z polem działań społecznych. Można dodać, że Anna Siekierska jest aktywistką, rzeźbiarką i wykładowczynią w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Działa także na rzecz edukacji ekologicznej w środowisku studentckim i akademickim.

Link do informacji o artystce:

<https://wr.asp.waw.pl/as-mgr-anna-siekierska/>

4. Sztuka zaangażowana w kwestie ekologiczne i przyrodnicze. Dlaczego artyści wybierają tematy związane z ekologią? Jaki cel im przyświeca?

“Dzieła sztuki umożliwiają wzbogacenie ludzkiego życia, bowiem zewnętrzny świat sztuki wdiera się w ludzkie wewnętrzne życie i w istotny sposób powiększa jego bogactwo. Jednak każda praca, która powstaje w zamierzeniu jako dzieło sztuki rzeczywiście, jest nim tylko wówczas, jeśli ma moc oddziaływania i budzenia satysfakcji estetycznej. Bez tej mocy sposób istnienia dzieła jest negatywny i jest czymś „martwym”. Autentyczne dzieła sztuki oddziałują na człowieka i przekazują mu pewne wartości, a także zwracają uwagę na różne problemy, w tym również przyrodnicze. Tak więc oddziaływanie przez sztukę stwarza możliwości dostarczania informacji na temat problemów środowiskowych i kształtowania postawy szacunku do przyrody. Jednak idea sztuki ekologicznej nie daje się sprowadzić do poziomu powierzchownych i subiektywnych lub przejściowych emocji związanych tylko z estetycznym odczuwaniem piękna natury, które jako czysto bezinteresowne nie implikuje żadnych moralnych ani praktycznych powinności.

Sztuka ekologiczna powinna skutecznie wpływać na emocje i motywować do działań na rzecz środowiska przyrodniczego. Termin sztuka ekologiczna nie oznacza konkretnego kierunku ani artystycznego stylu w rozwoju sztuki, ani też wyróżniających się ze względu na formę klasy zjawisk artystycznych. Ma on bardzo szerokie znaczenie i obejmuje wiele stylów, kierunków i artystycznych tendencji. Można mówić o sztuce ekologicznej wówczas, kiedy wywołuje ona refleksję o nierozzerwalnym związku między człowiekiem i naturą, której konsekwencją jest świadomość odpowiedniego miejsca i roli człowieka w przyrodzie oraz świadomego współpartnera w dialogu z nią. Sztuka ekologiczna jest artystyczną refleksją i ekspresją prawd dotyczących istnienia człowieka w świecie. Pomaga te prawdy zrozumieć i ośwoić.”

Magdalena Worłowska i Maria Marko-Worłowska “Czy dzieła sztuki mogą kształtować postawę szacunku do przyrody. Sztuka ekologiczna w Polsce”.

Jako przykład działań na rzecz edukacji ekologicznej można zaprezentować prace Teresy Murak, Leszka Golca i Tiatiany Czekalskiej-Golec, Josepha Beuysa - akcje sadzenia drzew, Richarda Longa, Roberta Smithsona.

5. Rozmowa o tym, co w kontekście działań ekologicznych może oznaczać termin “dobre sąsiedztwo”.

6. Burza mózgów. Sztuka zaangażowana ekologicznie wypływa z autentycznej potrzeby ludzi i tragicznej sytuacji Ziemi. Zastanówcie się wspólnie w jaki sposób można zadbać o wspólną przestrzeń tworząc dzieło architektoniczne lub rzeźbiarskie w przestrzeni publicznej.

7. Przedstawienie różnorodnych obszarów przestrzeni publicznej, w której można aktywnie działać na rzecz przyrody.

- Łąki miejskie
- Nowe standardy koszenia
- Domy dla owadów
- Zimowiska dla zwierząt
- Budki lęgowe
- Zielone korytarze

**Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
pochodzących z Funduszu Promocji Kultury**